

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з наукової роботи

Євген Романенко

«03» лютого 2022 року

РЕКОМЕНДАЦІЇ

**щодо організації та проведення
фахової науково-педагогічної практики
здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) ступеня
доктора філософії в Національному авіаційному університеті**

Київ 2022

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Рекомендації щодо організації та проведення фахової науково-педагогічної практики здобувачів вищої освіти третього освітньо-наукового ступеня в Національному авіаційному університеті (далі – НАУ) розроблені відповідно до Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів від 23.03.2016 №261, Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у Національному авіаційному університеті, затвердженого наказом ректора від 02.06.2022 № 137/од, Положення про організацію та проведення практик здобувачів вищої освіти Національного авіаційного університету, затвердженого наказом ректором від 03.12.2021 № 651/од, Положення про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті, введеного в дію наказом ректора від 07.02.2020 № 040/од.

1.2. Підготовка висококваліфікованих докторів філософії передбачає закріплення набутих теоретичних знань та вдосконалення педагогічних компетентностей у процесі проходження фахової науково-педагогічної практики безпосередньо у навчальному процесі НАУ.

1.3. У рекомендаціях із фахової навчально-педагогічної практики аспірантів висвітлюються організаційно-методичні засади практичної професійної підготовки аспірантів. Подано необхідні матеріали для навчально-методичного забезпечення практики аспірантів з метою опанування ними знаннями, вміннями та навичками педагогічної діяльності.

1.4. Фахова науково-педагогічна практика є одним із компонентів освітньої складової освітньо-наукової програми підготовки здобувачів наукового ступеня доктора філософії (з відповідним обсягом кредитів ЄКТС). Загальний обсяг фахової науково-педагогічної практики складає 180 годин (6 кредитів ЄКТС).

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ФАХОВОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

2.1. Метою фахової науково-педагогічної практики є формування у аспірантів умінь і навичок з питань організації навчального процесу в сучасних умовах, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, застосування активних методик викладання професійно-орієнтованих дисциплін відповідного фахового напрямку та розвиток професійних компетентностей щодо здійснення

науково-педагогічної діяльності.

2.2. Завдання фахової науково-педагогічної практики, перелік компетентностей та програмних результатів практики відображаються в робочих програмах практики, складених на основі освітньо-наукових програм і включають:

- ознайомлення з основними етапами організації навчального процесу та підготовки навчально-методичних матеріалів щодо його реалізації;
- освоєння основ науково-методичної та навчально-методичної роботи, наукових підходів, методології педагогічної діяльності і сучасних освітніх технологій;
- практичне застосування знань із методики і психології викладання у вищій школі;
- формування вміння постановки навчально-виховних цілей, вибору типу, виду заняття, використання різних форм організації, контролю, діагностики і оцінки ефективності навчальної діяльності;
- виховання у аспірантів досвіду викладацької роботи, морально-етичних якостей викладача вищої школи, індивідуального творчого стилю викладацької діяльності, потреби в самоосвіті.

2.3. Перелік компетентностей і програмних результатів практики відображаються в робочих програмах практики, складених на основі освітньо-наукових програм.

Аспірант повинен **знати**:

- основні положення законодавства України в галузі вищої освіти, програмних документів, які стосуються викладання у вищому навчальному закладі (далі – ВНЗ);
- основи планування освітнього процесу та інноваційні освітні технології навчання у ВНЗ;
- форми, види і способи контролю й оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей;
- основні організаційні форми реалізації освітнього процесу у вищих навчальних закладах;
- завдання і функції науково-педагогічного працівника;
- вимоги до підготовки документального супроводу викладання у ВНЗ.

Аспірант повинен **вміти**:

- визначати й аналізувати цілі, зміст, принципи, методи і прийоми навчання;
- аналізувати, обирати й ефективно використовувати навчально-методичні комплекси для студентів ВНЗ;
- планувати (проектувати) вивчення навчальних дисциплін й реалізовувати різні форми організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі;

- систематизувати, структурувати зміст навчального матеріалу для проведення різних видів навчальних занять;
- використовувати знання про індивідуально-вікові особливості молоді при проведенні занять;
- застосовувати інноваційні методи, прийоми та засоби навчання і виховання студентів;
- підвищувати професійні вміння, вивчати передовий педагогічний досвід.

3. ТЕРМІНИ ПРОХОДЖЕННЯ. БАЗИ ФАХОВОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

3.1. Фахова науково-педагогічна практика є складовою частиною практичної підготовки здобувачів вищої освіти до викладацької діяльності, яка проводиться у III семестрі другого року навчання протягом 4 тижнів (у окремих випадках, календарний графік практики та її зміст можуть бути перезатверджені на засіданні кафедри).

3.2. Загальний обсяг фахової науково-педагогічної практики складає 180 годин (6 кредитів ЄКТС). Завершується практика обговоренням її результатів на засіданні відповідної кафедри із обов'язковим виставленням диференційованої оцінки здобувачу.

3.3. Базами проходження фахової науково-педагогічної практики аспірантів є відповідні кафедри НАУ.

3.4. Для осіб з обмеженими можливостями здоров'я вибір місць проходження практик повинен враховувати стан здоров'я і вимоги за доступністю.

3.5. Фахова науково-педагогічна практика проводиться здебільшого після засвоєння робочої програми дисципліни «Андрагогіка та інноваційні освітні технології вищої освіти» і є обов'язковою для всіх аспірантів очної і заочної форм навчання.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО ФАХОВОЮ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЮ ПРАКТИКОЮ

4.1. Загальне керівництво фаховою науково-педагогічною покладається на завідувача кафедри, за якою закріплений аспірант. Безпосереднє керівництво та контроль за виконанням практики аспіранта здійснюється його науковим керівником.

4.2. З цією метою завідувачем кафедри готується проєкт наказу «Про

проходження фахової науково-педагогічної практики аспірантами», який затверджується в установленому порядку.

4.3. Науковий керівник у межах годин, передбачених за наукове керівництво, забезпечує організацію, планування та облік результатів практики, надає методичну допомогу у плануванні та організації практики, контролює роботу аспіранта під час практики згідно з календарним графіком, готує відгук про проходження практики.

4.4. Академічне навантаження, яке виконує аспірант під час практики, зараховується викладачу, який викладає певний курс і контролює якість його викладання аспірантом (присутність викладача на заняттях обов'язкова).

5. ЗМІСТ ФАХОВОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

5.1. Практика складається з трьох етапів: підготовчого, основного та звітного.

5.2. Для кожного етапу керівником практики мають бути сформовані конкретні завдання, які вносяться до індивідуального плану практики аспіранта.

I етап фахової науково-педагогічної практики передбачає:

– ознайомлення аспірантів із навчально-методичною та науковою роботою кафедри, на якій проводиться практика; з програмно-методичним забезпеченням навчальних дисциплін, зі специфікою методики роботи викладачів; відвідування занять викладачів, підготовка графіку проведення власних залікових занять та інформування керівників практики.

II етап фахової науково-педагогічної практики - основний етап практики, що включає проведення аспірантами занять із обраного курсу згідно встановленого графіку. На заняттях аспірантів повинні бути присутні викладачі - керівники практики. Після кожного проведеного аспірантами заняття має проводитись його детальне обговорення, із аналізом переваг і недоліків проведеного заняття .

Фахова науково-педагогічна практика аспірантів може проходити в наступних формах:

- підготовка кейсів, матеріалів для практичних робіт, складання ситуаційних завдань за завданням наукового керівника;
- участь у проведенні ділової гри для студентів;
- участь в перевірці курсових робіт та звітів по практикам;
- інші форми робіт, визначені науковим керівником.

III етап фахової науково-педагогічної практики – підготовка звіту про практику.

На *звітному* етапі аспірант готує звітні матеріали за підсумками практики й надає керівнику з метою перевірки та оцінювання.

6. ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ ФАХОВОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

6.1. За підсумками проходження практики аспірант готує *звіт* про проходження практики. Перелік документів, включених до індивідуального звіту про фахову науково-педагогічну практику аспіранта представлені у *Додатку 1*.

6.2. Аспірант подає :

- щоденник фахової науково-педагогічної практики аспіранта (*Додаток 2*).
- підготовлений звіт на рецензування керівнику протягом тижня після завершення практики, який оформлюється за вимогами, встановленими робочою програмою практики (*Додаток 3*),

6.3. Захист звіту з фахової науково-педагогічної практики відбувається перед членами кафедри. Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри під час проміжної атестації аспірантів та затверджуються на її засіданні.

7. КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ФАХОВОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

7.1. Поточний контроль здійснюється керівником практики шляхом аналізу та оцінки систематичної роботи аспірантів, проведених ними залікових навчальних занять.

7.2. Підсумковий контроль здійснюється у кінці проходження практики шляхом оцінювання цілісної систематичної фахової науково-педагогічної практики аспірантів.

7.3. При виставленні диференційованої оцінки аспіранту враховується рівень теоретичної підготовки, якість виконання завдань практики, рівень оволодіння педагогічними вміннями і навичками, ставлення до студентів, акуратність, дисциплінованість, якість оформлення документації та вчасність її подання.

7.4. Оцінка результатів фахової науково-педагогічної практики виставляється диференційовано за чотирьох бальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно».

7.5. Критерії оцінки:

«відмінно» – відповідність звітної документації програмним вимогам. Психолого-педагогічна грамотність матеріалів.

«добре» – деякі недоліки при оформленні звітної документації, хоча всі параметри звіту в наявності.

«задовільно» – поверхове висвітлення матеріалів практики, наприклад, неглибокий аналіз отриманих матеріалів.

«незадовільно» – фрагментарне виконання поданих матеріалів.

7.6. Результати здачі диференційованого заліку заносяться в заліково-екзаменаційну відомість.

7.7. Шкала оцінювання: національна та ECTS

90-100 балів - **відмінно** (A);

82-89 балів - **добре** (B);

75-81 балів - **добре** (C);

68-74 балів - **задовільно** (D);

60-67 балів - **задовільно** (E);

35-59 балів - **незадовільно** з можливістю повторного складання (FX);

0-34 балів - **незадовільно** з обов'язковим повторним курсом (F).

8. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Алексюк А.М.* Педагогіка вищої освіти України. К.: Либідь, 1998. 560 с.
2. *Вітвицька С.С.* Основи педагогіки вищої школи: Метод. посібник для студ. магістратури. Житомир, 2003. 232 с.
3. *Демчук В.С., Соловей М.І.* Виховна робота наставника академічної групи студентів вищого закладу освіти. К.: ДДЛУ, 2000. 68 с.
4. Застосування інтерактивних технологій у галузі знань «Державне управління» : зб. метод. матеріалів за результатами роботи Школи пед. майстерності (черв.-серп. 2013 р.) / за заг. ред. М. М. Білінської, В. М. Сороко, Л. А. Гаєвської. К. : НАДУ, 2014. 208 с.
5. *Кудіна В.В., Соловей М.І., Спіцин Є.С.* Педагогіка вищої школи. К.: Ленвіт, 2006. 170 с.
6. *Кузьмінський А.І.* Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. К.: Знання, 2005. 471 с.
7. *Куратори* академічної групи: Метод. рекомендації щодо проведення виховної роботи зі студентами. К.: ДАЖКГ, 2002. 36 с.

Перелік документів, включених до індивідуального звіту про фахову науково-педагогічну практику аспіранта

№	Назва документу
1.	Щоденник фахової науково-педагогічної практики аспіранта (Додаток 2).
2.	Звіт про проходження фахової науково-педагогічної практики аспірантом (Додаток 3).
3.	Протокол засідання кафедри «Про проведення фахової науково-педагогічної практики аспіранта»

підпис

Ім'я, ПРИЗВИЩЕ аспіранта

**ЩОДЕННИК ФАХОВОЇ
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**

аспіранта _____
за період з «_____» _____ 20__ року по «_____» _____ 20__ року
Місце практики _____
Керівник практики _____

Дата	Вид виконаної роботи	Відмітка про виконання

підпис

Ім'я, ПРИЗВИЩЕ аспіранта

підпис

Ім'я, ПРИЗВИЩЕ керівника

У щоденник практики заносяться всі заходи, пов'язані з проходженням активної і пасивної практики, інші види робіт (робота в бібліотеці, консультації з викладачем і т.п.).

Викладач оцінює кожен етап практики, як це наведено в цих рекомендаціях і виставляє оцінку в третю колонку.

ЗВІТ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ФАХОВОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

аспіранта _____

(ПІБ аспіранта.)

кафедри _____

(повна назва кафедри)

за спеціальністю _____

(цифра та назва спеціальності аспіранта)

у _____ семестрі 20__ - 20__ навчального року (відповідно до навчального плану)

Керівник практики: _____

(посада, науковий ступінь, вчене звання, ПІ Б).

За період фахової науково-педагогічної практики було виконано такі види роботи:

1) пасивна практика

№	Тема практичного заняття, які відвідувались у ході практики	ПІБ викладачів, які проводили заняття	Навч. заклад, факультет, курс, група	Дата	Підпис викладача
1	2	3	4	5	6

2) активна практика

№	Тема практичного заняття, яке проводилось	Навч. заклад, факультет, курс,	Дата	Оцінка	Підпис викладача
1	2	3	4	5	6

Аспірант _____

підпис

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Загальний висновок керівника практики (із рекомендованою оцінкою за 100 бальною шкалою) _____

Фахову науково-педагогічну практику (відвідування лекцій науково-педагогічних працівників кафедри; участь у проведенні навчальних занять для магістрантів; проведення консультацій для вступників до магістратури та ін.) аспірант (ка) ____ року навчання _____ проходив (ла) у 20__/20__ навчальному році під керівництвом наукового керівника _____

(ПІБ керівника практики, науковий ступінь, вчене звання)

Заходи фахової науково-педагогічної практики (не) виконані в повному обсязі, робота здобувача наукового ступеня доктора філософії оцінюються на _____.

(відмінно, добре, задовільно)

Далі викладається текст висновку із зазначенням досягнутих аспірантом результатів у довільній формі

Виконання аспірантом робіт, передбачених фаховою науково-педагогічною практикою, оцінено у _____ балів.

Керівник практики

_____ (підпис)

_____ (Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

« _____ » _____ 20__ року

Висновок кафедри:

Фахову науково-педагогічну практику аспірантом _____ (ПІБ аспіранта)

(не) пройдено у повному обсязі. Під час практики аспірантом (не) виконано всі види робіт, передбачені практикою.

Кафедра дійшла висновку про допуск аспіранта _____ (ПІБ аспіранта)

до підсумкового оцінювання проходження фахової науково-педагогічної практики, що здійснюється у формі диференційованого заліку.

Протокол № _____ від « _____ » _____ 20__ року.

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

_____ (Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)